

SPINN OFF

en inspirationsguide för scenkonst

Danskompaniet Spinn i den improviserade föreställningen Spinn Out på Sjöfartsmuseet i Göteborg.

Förord	5
Introduktion	6–9
Presentation av Danskompaniet Spinn	10–11
Dansarporträtt: Emilia Wärff	12–13
Ledarskap med omtanke	14–17
Förberedelse skapar trygghet	18–23
En god kontakt med arrangörerna är guld värd	24–27
Dansarporträtt: Malin Rönnerman	28–29
Spinn på turné	30–36
Konsten spelar huvudrollen	37–38
Nyfikenhet, perspektiv och starka känslor	39–41
Plats för anteckningar och tankar	42
Kontakt	43
Länktips	43

Kultur i Väst skriftserie nr 4 | 2012.
 Producerad av Kultur i Väst 2012. Citera oss gärna och ange då källan.
 Lyssna på denna skrift på kulturivast.se/media-och-publikationer
 Texter: Tove Eriksson.
 Fotograf: Ingmar Jernberg.
 Grafisk form: Kerstin Strömberg.
 Omslagsbild: Malin Rönnerman och Julie Cleves,
 Danskompaniet Spinn i föreställningen Obscuro.
 Tryck: Cela Grafiska AB 2012.
 ISBN: 978-91-87229-02-2

FÖRORD

Oavsett vilken konstform du utövar, om du är konstnärlig ledare, arrangör eller bidragsgivare, så handlar ditt arbete om nyfikenhet, tillit och om en konstnärlig utmaning. Man måste våga vara en del av konstformens utveckling. Men för att konstformen ska utvecklas krävs öppenhet.

Många unga människor drömmer om att arbeta professionellt med att sjunga, dansa, spela teater eller spela i ett band. För några slår drömmen in. Ibland sker det av en slump, men oftare sker det tack vare stor talang, mycket träning och ett medvetet val av utbildning. Unga människor med någon form av funktionsnedsättning har samma drömmar. Men vägen har ofta alltför många hinder. Risken är därför stor att drömmen aldrig går i uppfyllelse.

För den som vill arbeta konstnärligt är tillgänglighet till konstformen nödvändig. Lokalerna måste vara fysiskt tillgängliga. Alla måste få samma möjligheter att utöva exempelvis dans inom kulturskolan, skolan och inom ramen för skolans estetiska inriktningar. Det är en förutsättning för att sedan kunna söka högre utbildning.

Vi blir väldigt inspirerade av Danskompaniet Spinns erfarenheter. Det hoppas vi att du också blir. Då kan vi få en "Spinn-off"-effekt som skapar möjligheter, förebilder och goda förutsättningar i det konstnärliga arbetet på scenen.

Eva Johansson

Konsulent Tillgänglighet

Kultur i Väst

Tina Andersson

Konsulent Dans

Kultur i Väst

” Att man skall få en upplevelse när man ser Spinn är viktigt.

Att uttrycket tränger sig in och inte lämnar en. ”

Veera Suvalo Grimberg

Introduktion

Säg dans och de flesta tänker på bugg eller kanske på kändisar som lär sig vals och quickstep i Let's dance på tv.

Säg dansföreställning och de flesta tänker på räta rader av vitklädda balettdansöser, stöpta i ungefär samma form.

Säg modern dans och de flesta byter ut de vita triksåerna mot svarta i tanken. Men det är nog fortfarande den traditionella dansarkroppen man ser framför sig, på två starka ben med två starka armar.

Professionell dans handlar framförallt om att skapa konst, att förmedla ett budskap, om att väcka känslor och associationer hos publiken. Den vill kommunicera det som är mänskligt, möta publiken i det som vi alla har inom oss. Dansarnas kroppar och personligheter är redskapen. När dansen får nya förutsättningar, som att utövarna har olika slags kroppar, olika rörelsemönster och olika personligheter, ges konsten utrymme att utvecklas.

I Storbritannien finns sedan drygt 20 år danskompaniet Candoco Dance Company, en föregångare inom det som kallas integrerad dans, det vill säga dans där olika kroppar tar plats på scen. Candoco är det äldsta, men det finns flera liknande kompanier på andra håll i världen.

I Sverige finns än så länge bara ett professionellt danskompani där dansare med och utan funktionsnedsättningar dansar tillsammans, Spinn. Spinn har sin bas i Göteborg och bildades 2010 av koreografen och dansaren Veera Suvalo Grimberg.

Några år tidigare såg hon en föreställning med Candoco på Backateatern i Göteborg och blev så berörd att hon knappt kunde resa sig efteråt. Nu ser hon andra reagera lika starkt på Spinns föreställningar.

I den här inspirationsguiden berättar vi om Spinns erfarenheter som föregångare inom integrerad dans i Sverige. Det handlar om ett danskompani med nya förutsättningar som föder kreativitet, inspiration och dynamik. Men det handlar också om en konstnärlig vision som dagligen måste övervinna praktiska problem.

Tanken är att denna skrift ska inspirera dig som är utövare

eller konstnärlig ledare inom dans eller annan scenkonst, och ge dig redskap att våga något nytt. Vi vill ge kunskap till dig som är arrangör, politiker eller bidragsgivare, och öka din förståelse för integrerad scenkonst och dess villkor. Slutligen vill vi ge dig som tittar på dans en chans att vidga vyerna.

Spinn i repetition inför en föreställning i samarbete med Mölndals kulturskola.

Julie Cleves, Soledad Howe, Aloun Marchal, Malin Rönnerman och Emilia Wärff är de fem dansarna i Danskompaniet Spinn.

Presentation av Danskompaniet Spinn

Spinn är Sveriges första professionella integrerade danskompani. Integrerad dans innebär att dansare med och utan funktionsnedsättningar dansar tillsammans. Kompaniet bildades 2010 av koreografen och dansaren Veera Suvalo Grimberg, som är Spinns konstnärliga ledare. Under hösten 2012 bestod kompaniet av de fem dansarna Julie Cleves, Soledad Howe, Aloun Marchal, Malin Rönnerman och Emilia Wärff. Spinn har sin bas i Göteborg, men turnerar också nationellt och internationellt.

Spinn har ett kulturstrategiskt uppdrag från Västra Götalandsregionens kulturnämnd som bland annat innebär att kompaniet ska göra ett pionjärbete inom tillgänglighet genom att sprida kunskap om arbetssättet kring integrerad dans.

Under 2011 och 2012 spelade Spinn föreställningen *Obscuro*, med koreografi av Favela Vera Ortiz och musik av Anders Rimpi. Under 2012 och 2013 turnerar kompaniet med föreställningen *Hi-Hat Xpres*, tillsammans med Share Music Sweden och slagverksensemblen Kroumata. *Hi-Hat Xpres* är en specialskriven musik- och dansföreställning med musik av tonsättaren Nigel Osborne och koreografi av Veera Suvalo Grimberg.

Producent för danskompaniet Spinn är Producentbyrån i Göteborg.

DANSARPORTRÄTT: EMILIA WÄRFF

I dansen hittar Emilia ett lekfullt allvar

Koreografen Veera Suvalo Grimberg lade märke till Emilia Wärff i publiken på en dansföreställning under Dans- och teaterfestivalen i Göteborg. Veera visste på något sätt att hon hade en blivande dansare framför sig. Det var något med Emilias närvaro och utstrålning. Så efteråt sprang hon ifatt Emilia på Avenyn och frågade om hon ville vara med på en workshop. På den vägen är det. Veeras magkänsla brukar inte ha fel, och Emilia blev en av dem som var med från början i Spinn.

Emilia är designer, men har också alltid drömt om att dansa. Hon använder rullstol sedan sexårsåldern på grund av en ryggmärgsskada, och hade aldrig vågat närma sig dansens värld mer än som åskådare. Som rullstolsburen har hon inte haft tillgång till de dansutbildningar som finns i Sverige. Hon visste att det fanns integrerad dans, och kände till danskompaniet Candoco Dance Company i England, men det var långt borta.

– Jag tänkte att integrerad dans bara var för dansare som har fått en skada, att man säkert måste vara dansare i grunden för att börja med det.

Nu kombinerar Emilia sitt arbete som designer med dansjobbet i Spinn. Hon älskar det. När hon dansar glömmet hon allt annat och är helt närvarande. Dansen är oändligt kreativ och kommunikativ. Kontakten med publiken upplever hon som en form av total koncentration.

– Jag känner att de är helt med i det jag gör på scenen och, åh, jag vill bara få dem att må ännu bättre! Det är som att ta hand om någon annan, men få jättemycket tillbaka på samma gång.

Efteråt kommer nästan alltid människor fram och vill prata. De är berörda, kanske på ett annat sätt än om det hade handlat om en grupp dansare med kroppar av det slaget man är mer van att se på en dansscen. Emilia upplever att det blir en dörröppnare till scenen, för alla.

Emilia Wärff började dansa 2010. Dansen har gett henne helt nya perspektiv.

Dansen har förändrat hur Emilia ser på sin egen kropp. Tidigare kändes det som den del av kroppen där hon har känsel – huvudet och armarna – liksom fick ta hand om resten av henne. Nu känner hon hur den andra delen ger tillbaka. I dansen behövs hela hon.

– Jag är starkare fysiskt och det ger en massa impulser som gör mig starkare som individ också.

Men för omvärlden kan det vara svårt att förstå att någon som är rullstolsburen är professionell dansare. När Emilia bröt ett litet ben i foten för ett tag sedan var sjukvårdspersonalen väldigt frågande när hon sa att hon måste tillbaka till jobbet som dansare dagen därpå.

– De flesta tänker nog att det är en hobbygrej för mig, det här med dansen.

Emilia hoppas att Spinn ska bidra till att det skapas tillfällen för alla att kunna dansa. Hade hon själv haft möjligheten så hade hon börjat dansa tidigare.

– Jag hoppas att fler vågar sig in i den här världen. Tänk till exempel om det fanns kvällskurser i dans för alla, det vore ju så härligt.

” Kompaniet vill skapa nytänkande danskonst på en hög professionell nivå. ”
 Veera Suvalo Grimberg

Ledarskap med omtanke

De ska vara fem. Egentligen har hon bara råd med fyra, men Spinns konstnärliga ledare Veera Suvalo Grimberg tycker om siffran fem – ojämn, dynamisk och underbar, som hon säger. Hon har valt dansare med starka personligheter, tydligt skilda karaktärer och energier. Men hon har också handplockat dem för deras människointresse och deras öppenhet. De fem dansarna i Spinn är mellan 23 och 43 år gamla, har fyra olika nationaliteter, olika fysiska förutsättningar och helt olika dansarbakgrund.

Konsten står i centrum för Spinn.

– Kompaniet vill skapa nytänkande danskonst på en hög professionell nivå, säger Veera Suvalo Grimberg.

Dansarna möter nya utmaningar, men inte bara dansmässigt, utan också socialt. Frågor om förståelse och medkänsla ställs ofta på sin spets. En person som aldrig själv har suttit i rullstol har heller aldrig känt hur arg man kan bli över att tvingas använda en toalett flera kvarter bort eller över att bli kallad ”rullstol” av tågpersonal. En person som är beroende av minutios planering av vardagen kan bli frustrerad över hastigt uppkomna förändringar som stör den planeringen, medan en annan snabbt ställer om. Stressande situationer och praktiska problem prövar sammanhållningen i vilken grupp som helst, men stärker den också.

För dansarna i Spinn är kommunikationen a och o. De anstränger sig för att skapa en stämning där alla vågar säga hur de känner, och vill berätta vad som är viktigt för dem.

– Vi bryr oss om varandra i gruppen, tar hand om varandra. Jag tror att det handlar om att vi alla kommer ihåg varför vi är där, för att jobba tillsammans. Det är helt enkelt grundläggande mänsklig omtanke, säger dansaren Julie Cleves.

För Veera Suvalo Grimberg är det speciellt att vara ledare för Spinn.

– Vi är inte ett vanligt kompani. Vi har ett annat uppdrag. Så det här ledarskapet är både mer intressant och mer krävande, säger Veera.

Hon blir intimt inblandad i frågor om dansarnas hälsa och

Spinns konstnärliga ledare, koreografen Veera Suvalo Grimberg, leder en repetition.

övriga liv, detaljer hon ibland måste ha för att kunna bedriva ett säkert arbete på scen och ordna praktiska detaljer utanför scenen, som boende eller resor. Hon ställs ofta inför känsliga frågor. Kan man ställa samma professionella krav på alla, trots att någon befinner sig i en jobbig situation? Hur hanterar man ansvaret för allas säkerhet på scenen?

Veera och Spinn har fått mycket hjälp av en utomstående coach, som Veera kom i kontakt med via en kurs för kvinnliga ledare inom scenkonst. Coachen har träffat både gruppen och Veera, och har hjälpt dem att hitta den ton och den kommunikation de behöver för att allt ska flyta.

En förutsättning för att få till en god kommunikation är helt enkelt att man avsätter tid för det. Veera och dansarna har regelbundna möten, utöver coachningstillfällena, där de tar upp både praktiska frågor och frågor om utveckling och värdegrund.

Veera tycker också att det är viktigt att kompaniet träffas utanför studion och scenen.

– För att få frisk luft behöver vi uppleva fester och utflykter tillsammans, säger hon.

Tillit och integritet

Ett par gånger om året har Veera utvecklingssamtal med dansarna, där de kan komma med förslag och tankar. Alla ska känna att de kan lita på henne och kan berätta om det händer jobbiga saker som påverkar arbetet.

– Som ledare ska man kunna läsa mellan raderna också. Det händer saker i livet för oss alla och det händer att jag skickar hem folk från studion. Om man inte mår bra av någon anledning så är det bättre att ta en liten paus.

Integriteten blir extra viktig när man jobbar tätt inpå varandra, och när arbetet dessutom är av den karaktären att man får reda på mycket personligt om varandra. I möjligaste mån bokar kompaniet därför enkelrum vid resor, så att alla ska kunna dra sig tillbaka när det är intensiva dagar.

Veera är också mycket noga med hur hon hanterar det hon vet om dansarna.

Veera Suvalo Grimberg.

– Om dansarna exempelvis i en tidningsartikel själva vill berätta om sin eventuella funktionsnedsättning så kan de göra det. Jag ska upplysa om kompaniets arbete och inte om personliga detaljer. Min hälsning till journalister som frågar blir att de får fråga dansarna och respektera dem i sitt beslut om att svara eller inte svara. För visst är de personliga historierna intressanta, men det finns många sätt att berätta och alla sätten är inte okej. Spinn är ingen freakshow, utan ett danskompani.

Coachningen har också hjälpt Veera att våga tro mer på sig själv och på kompaniet. För att vara ett litet kompani med små resurser, så har Spinn kommit långt på tre år. De är relativt nya i den integrerade dansens internationella sammanhang, men de är ensamma i Sverige om det de gör, pionjärer inom ett nytt område. De har mycket att vara stolta över och redan en hel del kunskap att dela med sig av. Det har Veera insett nu, inte minst genom möten med kollegor från andra länder.

– Vi är så försiktiga här i Norden, ber nästan om ursäkt för att vi finns. Men nu har jag märkt vilken skillnad det gör om man sakligt berättar vad man gör, och står för det. Rent konstnärligt tycker jag ju att vi ligger jättebra till.

Tips

- Ge tid för samtal.
- Prata tillsammans om praktiska frågor, värderingar och utveckling.
- Ta hänsyn till varandras integritet.
- För att gruppen ska utvecklas kan det ibland vara nödvändigt att ta in kompetenser utifrån.

Närhet kräver respekt och tid att lära känna varandra.

Förberedelse skapar trygghet

Alla människors kroppar har sin historia. Ibland syns det tydligt att man har en skada, för man sitter i rullstol eller har kryckor. Ibland kan skadorna eller problemen vara dolda; svaga punkter eller rädslor, som andra behöver känna till om man ska jobba tillsammans, inte minst när det handlar om dans.

När Spinn skapades hade ensemblen en lång förberedelsetid tillsammans utan pressen av en kommande föreställning. Istället ägnade man tiden åt att lära känna varandras kroppar, både svaga punkter och styrkor. Ensemblen fick prova allt från röstträning och dramaövningar till massage och att arbeta i vatten tillsammans. De träffade olika pedagoger och fick möta sina nya kollegor i olika situationer.

– Det var fantastiskt, det bästa vi kunde ha gjort. Det gjorde oss bekväma och trygga med varandra. Det var viktigt att vi lärde oss att fråga varandra: Är det ok om jag gör så? och säga ifrån om något gör ont, säger dansaren Julie Cleves.

Film hjälper nya dansare

Några av träffarna, då Spinnns dansare fick arbeta med en massage-terapeut, dokumenterades av en filmare. Gruppen gick då tillsammans igenom varje dansares kropp och förutsättningar, en och en, på ett sakligt sätt.

– Dokumentationen gör att vi vet det vi behöver veta om varandra och kan koncentrera oss på konsten. Diagnoser och medicinska termer känns inte så viktiga i arbetet i studion, säger Veera Suvalo Grimberg, Spinnns konstnärliga ledare.

Filmerna som blev resultatet av genomgången används också när en ny dansare börjar i Spinn. Att titta på filmen är ett bra sätt att lära känna sina kollegor, naturligtvis i kombination med att man provar på att dansa tillsammans.

I början av en repetitionsperiod eller när gruppen jobbar med en ny koreograf, pedagog eller nya ensemblemedlemmar, tycker de att det är viktigt att ha en dag med en liknande genomgång och

” Dokumentationen
gör att vi kan koncentrera
oss på konsten. ”

Veera Suvalo Grimberg

att uppmärksamma risker, kanske med hjälp en sjukgymnast. Det handlar om säkerhet och trygghet för alla.

Veera Suvalo Grimberg ser också till att nya koreografer, pedagoger och andra som Spinn samarbetar med får en god introduktion till kompaniet och dess medlemmar. Hon berättar om kompaniet för dem och visar ibland filmmaterial. Det är olika på vilket sätt nya samarbetspartner vill bekanta sig med dansarna. Kanske vill de prata mycket med gruppen och Veera innan de börjar arbeta, kanske vill de i förväg studera när ensemblen arbetar i studion, medan andra hellre vill lära känna gruppen genom arbete.

– Jag brukar uppmana den som känner sig orolig att ställa frågor när de dyker upp. Tillsammans kommer man ofta vidare. Spinn-dansarna gillar utmaningar och är inte rädda för att man ställer en fråga. Som när vi jobbar med barn, de frågar rakt ut, det känns skönt, säger Veera Suvalo Grimberg.

Tillgänglig repetitionslokal

En repetitionslokal är lite som ett hem för en ensemble. Här måste allt praktiskt flyta dagligen. Det ska vara lätt att ta sig dit, att ta sig in, gå på toaletten och ta en dusch. Golvet, som är så viktigt för dansare, måste vara av rätt sort. För dansare i rullstol är det viktigt att det inte är för mjukt, då fastnar hjulen. För dansare som använder benen är det viktigt att det inte är för hårt, annars tar kroppen stryk. Kanske är det skönt att ha ett bra ställe att äta på i närheten, där alla ensemblens medlemmar har lätt att ta sig in och där det fungerar att sitta och äta.

Att hitta en helt tillgänglig och passande danslokal kan vara svårt, man kan behöva tänka nytt. Spinn letade länge, men har idag de flesta av sina repetitioner på ett gym, där de får hyra en lokal som passar dem.

Det fungerar bra, men något som gruppen saknar är den mer regelbundna och vardagliga kontakten med andra i branschen, som man får om man repeterar i de lokaler som andra dansare i staden använder.

– Det är tråkigt, inte bara för dansarna i Spinn, utan också för de andra dansarna och koreograferna i Göteborg, som inte kän-

ner till Spinn och inte får den naturliga kontakten med dem, säger Hanna Uddenberg, Spinns producent.

Spinndansaren Julie Cleves (mitten) repeterar inför en föreställning tillsammans med elever från Mölndals kulturskola.

Individens behov styr

Planering och tydlig kommunikation är viktigt för att repetitionerna ska vara effektiva för Spinn. De individuella behoven av pauser är väldigt olika. En toapaus kan ta tjugo minuter för en person i rullstol med assistent, och ännu längre om det är en bit att ta sig till den tillgängliga toaletten. Det är också extra viktigt att hålla tiderna, inte minst av hänsyn till de personliga assistenternas arbetstid.

En koreograf kan effektivisera repetitionerna genom att ha övningar i beredskap för delar av gruppen, för att utnyttja den tid då någon eller några kanske saknas en stund.

Även uppvärmningen kan behöva anpassas.

– Vi har väldigt olika behov när det gäller att värma upp krop-

pen. Ibland krävs det individuell uppvärmning för att vi har olika kroppar, säger dansaren Soledad Howe.

– Men för det mesta deltar alla i samma övningar och gör anpassningar, olika versioner eller tolkningar av dem.

Soledad Howe, en av dansarna i Spinn.

– Det finns ju många olika övningar, men traditionellt utgår dansteknikerna från en stående person och då blir det alltid de i stol som måste anpassa rörelserna. Vi är väldigt sugna på att ändra på detta och lyssna mer på dem i stol och inspirera de stående. Låt oss lyssna och lära så att vi kan bli mer jämställda i studion och på scenen, säger Veera Suvalo Grimberg.

Om uppgifterna däremot är mer bildligt utformade, som att ”skapa runda rörelser”, eller ha ett ”samtal med fötterna”, så utgår alla från sina egna kroppar. Ska man träna magmusklerna så kan man vid första tillfället ge några exempel på hur man kan göra, ta in gruppens egna förslag och sedan köra på den övning som man trivs bäst med.

– Det är bra att ge lite tid så att man hinner tänka efter! Man

kan också ha glädje av hjälpmedel, som klossar, kuddar och bollar, eller andras kroppar med vissa övningar. Ingen behöver vara passiv utan kan försöka fylla utmanande situationer med kreativitet. Om inte benen kan hoppa så kanske man kan göra hoppet någon annanstans i kroppen, säger Veera.

Hon försöker också uppmana dansarna som använder rullstol till att utforska rörelser utanför rullstolen.

– På golvet kan man hitta större möjligheter... Ibland har vi med oss en lift som alla får testa. Metoden är att lära sig genom att göra, vara nyfiken och envis, ta allas samlade kunnande och prata om det, möta människor, ta kurser och ge kurser. Det finns också vissa böcker som Adam Benjamins Making an entrance som ger inspiration och konkreta tips. Det är viktigt att alla får utmaningar och också talar om sina reflektioner och önskemål, säger Veera.

Tips

- **Tänk nytt och annorlunda när ni letar repetitionslokal. Då ökar chanserna att ni hittar något som passar just er.**
- **I gruppen är allas behov lika viktiga. Kompromissa inte med tillgängligheten till och i repetitionslokalen.**
- **Planera repetitionerna efter individens förutsättningar. Med god planering kan repetitionstiden användas optimalt.**
- **Planera in lång förberedelsestid tillsammans. Lär känna varandra utan tidspress.**
- **Bygg på styrkorna i gruppen. Prioritera säkerheten och ta hänsyn till risker och individuella förutsättningar.**

En god kontakt med arrangörerna är guld värd

Arrangörerna, de som ser till att Spinns föreställningar når sin publik, är en viktig partner för ensemblen. De kan exempelvis vara föreningar, kommunala verksamheter eller festivaler. En väl fungerande kontakt med arrangörerna är värdefull för Spinn och med tiden har de lärt sig vad som är bra att tänka på för att kommunikationen ska bli tydlig. Det är ingen självklarhet att människor vet vad integrerad dans är, eller ens har hört talas om det. För den som inte känner till det kan det verka märkligt eller främmande.

Uppsökande verksamhet

För att marknadsföra sig själva och underlätta framtida kontakter har Spinn jobbat med en form av uppsökande verksamhet. I det regionala uppdraget som gruppen har ingår att de ska sprida sina insatser över Västra Götalandsregionen. Under ensemblens första år så ringde Spinns ledare Veera Suvalo Grimberg upp kommuner runt om i regionen och bokade in besök. Förutsättningslösa och enkla. Hela gänget skulle med. Det blev ett sätt att skaffa sig vänner – ett nätverk.

– Vi kom till omtumlade anställda i kommunala verksamheter som undrade vad vi gjorde där. Men det blev så himla fina möten. Ingången kunde vara att vi tittade på tillgängligheten i kulturhuset tillsammans, till exempel. Ibland dansade vi, ibland inte. Men poängen är att vi blev mindre farliga. Det som är okänt är farligt, men om man har suttit bredvid den rullstolsburne dansaren och fått höra lite om vårt arbete, så är inte steget så långt till att höra av sig sedan.

Brett engagemang

Filosofin att man aldrig kan ha för många vänner har blivit kännetecknande för Spinn. Ett exempel var när kompaniet skulle dansa i Hindås. Då jobbade Veera och producenten Hanna Uddenberg brett med kontakterna inför arrangemanget. Det resulterade i att

många på den lilla orten var engagerade i och fick nytta av Spinns besök. En ideell kulturförening arrangerade själva föreställningen på ett lokalt kafé. Ett studieförbund stod för tryck och distribution av affischerna inför besöket. I samband med föreställningen höll Spinn en uppskattad öppen workshop för ortens invånare.

Ortens skola hade också en workshop med Spinn samma dag, bjöd dansarna på lunch och stod för resorna. En lokal fotograf gjorde en fotoutställning om Spinn som visades i ett nyöppnat galleri i Hindås gamla stationshus under några veckor före ensemblens besök, och den blev välbesökt och skapade uppmärksamhet. Och när det under föreställningsdagen visade sig att någon hade satt in ett fast skötbord som gjorde den tillgängliga toaletten på kaféet högst otillgänglig, så lånade biblioteket en bit bort ut sin tillgängliga toalett.

– Det mest givande var att människor från olika verksamheter samlades kring vårt besök. Det uppstod idéer och var väldigt roligt. Tack vare att arbetsgruppen hade representanter från så många olika håll så fick vi också en blandad publik, från bebis till åttioring. Häftigt, säger Veera.

Berätta om behoven

Det är viktigt att vara tydlig från början, redan i de första kontakterna med en arrangör. Hanna Uddenberg berättar att det händer att arrangörer tror att Spinns framträdanden är gratis och att det handlar om någon form av social verksamhet snarare än om professionell dans.

– Det händer i och för sig även när man jobbar med icke integrerade grupper att arrangörer säger: Det vore väl roligt för er att komma hit och uppträda? Därför är det bra att ganska snart ta upp detta med betalning, att vi måste ta betalt. Spinn är ett professionellt danskompani, säger Hanna.

Hon brukar också vara tydlig med vilka behov som finns i gruppen, och helt enkelt berätta vilka funktionsnedsättningar några av medlemmarna har.

– Jag upplever att det kan skapa en viss osäkerhet hos arrangören, till exempel att inte veta om det också rör sig om intellektuella

” Det händer att arrangörer tror att Spinns framträdande är gratis. ”

Hanna Uddenberg

” Det är ju inte av illvilja som en arrangör har trappor till scenen. ”

Hanna Uddenberg

funktionsnedsättningar. Därför är det bra att vara tydlig.

Samtidigt är Hanna försiktig med vilken information hon lämnar ut om dansarna, och till vem. Kanske räcker det att en nyckelperson känner till bara precis det hon eller han behöver veta för att ordna en bra vistelse för dansarna.

– Det handlar om värdighet och integritet, att inte vara för lättsinnig med andra människors uppgifter, säger Hanna.

När en föreställning eller ett besök väl är bokad följer ett viktigt och omfattande informationsutbyte om praktiska detaljer. Allt måste kollas på förhand. Går det att komma upp på scenen med rullstol? Är dörröppningar tillräckligt breda för elrullstolen? Finns det duschstol i badrummet på hotellet? Trappsteg för att komma in i byggnader? Hur höga är trösklarna?

I andra fall är det vanligt att arrangören sköter alla detaljer kring boende, men när det gäller Spinn ser Hanna till att själv prata med någon på hotellet för att undvika missförstånd.

Det räcker inte att bara fråga om en lokal eller ett hotellrum är tillgängligt. Genom erfarenhet vet Hanna att uppfattningen om vad som är tillgängligt kan variera kraftigt från person till person.

– Det är bra att nästan vara övertydlig. Jag skickar alla mått, och ber dem mäta, ta foton och skicka till oss.

Förarbetet tar ganska lång tid för en producent, och är något som måste räknas in i budget och tidplan. Men trots minutiösa förberedelser kan det bli fel. Allt går inte att förutse och det är lätt att glömma små detaljer som kan ställa till det.

– Det är nästan alltid något som är knöligt. Men det går inte att komma in och ha attityden att nu får ni bygga om scenen. Det är ju inte av illvilja som en arrangör har trappor till scenen. Man måste ha attityden att vi är på väg och hjälps åt att hitta lösningar.

När Spinn kommer så händer det ofta att arrangörer får upp ögonen för det som inte fungerar, saker de kanske inte hade tänkt på tidigare.

– Man kan nästan se Spinns besök som en mini-utbildning i tillgänglighet, säger Hanna Uddenberg.

Malin Rönnerman och Emilia Wärrf i föreställningen Obscuro.

Tips

- Tänk igenom i förväg hur ni ska beskriva det ni gör inför mötet med arrangören.
- Var tydlig. Visa på olika behov som finns inom gruppen exempelvis om två av utövarna använder rullstol. Respektera integriteten.
- Gå igenom praktiska detaljer med arrangören och förklara varför de är viktiga. Om arrangören har en förståelse ökar chanserna att det mesta ska fungera när det är dags att vara på plats. Lämna gärna en detaljerad lista på era behov.
- Be gärna om foton på den fysiska miljön, dubbelkolla allt.
- Det uppstår nästan alltid något oförutsett i samband med ett framträdande och de lösningar som hittas är bra att skriva ner inför framtiden.
- Lyft de faktiska kostnaderna för arbetet i era bidragsansökningar. Räkna in all den tid som producenten lägger ner. Tänk också på att resekostnader kan bli högre då man är hänvisad till tillgänglighetsanpassade fordon, och därför kanske inte kan välja de billigaste avgångarna eller alternativen.

DANSARPORTRÄTT: MALIN RÖNNERMAN
Malin ser möjligheterna

Malin Rönnerman utstrålar energi när hon dansar. Hon är en tekniskt skicklig dansare och har alltid varit stark.

Idag, efter tre år med Spinn, är Malin en ännu starkare dansare. Hon har medvetet tränat upp sig för att klara de annorlunda rörelser som jobbet innebär, till exempel att lyfta andra dansare som inte själva har styrka i alla sina muskler.

Malin tycker att det är roligt att jobba med olika kroppar, och då menar hon att alla är olika. Alla dansare har olika tyngdpunkt, olika rörelsemönster. Men i Spinn blir utmaningarna ännu större. Här blir tyngdpunkten hos en rullstol plötsligt avgörande, som

när Malin låter Julie och hennes elrullstol bära hennes tyngd eller när Emilia lutar sig bakåt i sin rullstol med Malins kropp som stöd under ryggen. Stolen kan ses både som rekvisita och som en del av en dansare. Med ens skapas en enorm fart på scenen. Hjul glider över golvet snabbare än fötter kan springa.

– Det jag kände när jag blev erbjuden jobbet var att det fanns så otroligt mycket mer möjligheter inom integrerad dans, så mycket att utforska som skulle utveckla mig som dansare.

Malin tycker själv att hon har utvecklat sin dans under tiden med Spinn. Genom att experimentera med att ta efter de andras rörelsekapacitet hittar hon nya sätt att använda sin kropp.

– Vad händer om jag inte använder musklerna i benen eller om jag föreställer mig att armens rörlighet är nedsatt? Sådana försök ger ett helt nytt rörelsespråk, det är väldigt intressant.

Malin vill vara en effektiv dansare. Blir det mycket prat så gör hon situps samtidigt som hon lyssnar, hon vill utnyttja tiden. Men att dansa med Spinn har gett henne nya perspektiv.

– Plötsligt blir toalettpauser som i vanliga fall tar två minuter tjugo minuter långa. Att ta sig någonstans tillsammans i grupp tar otroligt mycket tid. Man måste hantera det och tycka att det är okej. Helt ärligt, jag har lugnat ner mig. Och det är skönt.

En av de roligaste sakerna som Malin har upplevt med Spinn var en internationell workshop med förebilderna och mentorena i danskompaniet Candoco Dance Company från England. Det var häftigt att träffa andra dansare inom samma genre från Australien, USA och hela Europa. Men det häftigaste var att upptäcka att inte ens de som har dansat integrerat i över 20 år sitter inne med svaren på alla frågor.

– Jag insåg att det vi håller på med fortfarande är så nytt att vi själva är pionjärer. Det är bara att sätta igång och hitta svaren själva. Det var en skön känsla.

I framtiden vill Malin se Spinn växa och bli ett känt namn. Hon vill att ensemblen ska jobba med de bästa koreograferna och hoppas att de lyckas att föra ut sin konst till en bredare publik.

– Vi visar att det är det här vi tror på, och vi tror på det genom dans.

” Vi visar att det är det här vi tror på, och vi tror på det genom dans. ”

Malin Rönnerman

Hanna och Johann berättar om att vara på turné med Spinn:

” När Spinn skulle dansa under Almedalsveckan på Gotland 2010 var det extremt svårt både att hitta resor och boende till alla i gruppen. Men jag fick kontakt med en turistorganisation på Gotland som hade ett hotellregister och lyckades hitta tillgängliga rum i Fårösund, visserligen väldigt långt bort från Visby och långt från där de andra i gruppen skulle bo, men ändå.

Efter en lång resa kom de dit. Ingenting stämde. Rummen var inte alls tillgängliga, Julie kom inte ens in i badrummet med sin elrullstol, någon måste ha råkat kryssa i fel ruta i registret. De som jobbade på hotellet blev helt förtvylade, vände ut och in på sig själva för att hjälpa till och det slutade bland annat med att Julie fick använda en dusch som låg i anslutning till poolen. Allt löste sig med lite god vilja från båda håll.

Av det lärde jag mig att alltid ha direktkontakt med personalen på hotellet och dubbelkolla allt.”

Hanna Uddenberg, producent

” Det är annorlunda att arbeta med Spinn och det är därför jag gör det. Annars skulle jag aldrig ha sagt ja till ett projekt där jag får bära, rodda och greja så mycket. Jag är anställd för att sätta ljus och sköta transporter, men det är extremt mycket annat som ska göras och vi är ju inte så många. Vi sliter, men det är också lekfullt. Det sociala och det konstnärliga hänger så tätt ihop i Spinn.

Jag har aldrig tyckt att det har varit så roligt att jobba med en dansföreställning någonsin.”

Johann Nordqvist, ljussättare för föreställningen Obscuro

Aloun Marchal och Emilia Wärff i föreställningen Obscuro.

Spinn på turné

Det kan ta en hel dag att hämta all utrustning och packa bussen när Spinn ska ut och resa. Oftast sker resorna med buss. Men det är viktigt att planeringen och packandet får ta tid, så att resan blir bekväm.

Det är inte lätt att hitta en buss där det både finns sittplatser till alla och där allt går in – rekvisita som ibland är väldigt skrymmande, rullstolar, ramp, lampor, pumpar för rullstolsdäcken, duschstolar och allas packning.

Resan måste planeras väl. Tider för avfärd, hur många och långa stopp det blir, när man ska stanna på tillgängliga rastplatser – allt ska meddelas i god tid till alla deltagare, så att alla kan förbereda sig för resan. För personer med elrullstol är det viktigt hur långa sträckor man eventuellt ska färdas i stolen, med tanke på batteriets kapacitet.

Parkeringsmöjligheter är något som måste kollas i förväg. Det varierar från ställe till ställe. För resor i Sverige kan det vara bra att veta om någon av deltagarna har parkeringstillstånd för personer med funktionsnedsättning, i så fall är det praktiskt att ha med.

Något som Spinn själva har haft nytta av, är att i förväg kontakta en lokal hjälpmedelscentral för att kunna låna saker eller för att få hjälp om något går sönder på plats. Mycket tid kan annars gå åt att lösa oförutsedda punkteringar eller batterihaverier.

Ännu bättre är förstås om man känner någon på plats som kan kolla upp dylika saker på förhand, och kanske också vet hur kollektivtrafiken fungerar och om det finns några taxibolag med tillgängliga fordon.

Spara användbara kontakter

Har man väl hittat ett bra taxibolag, en bra hjälpmedelscentral eller någon annan kontakt som visade sig vara värdefull, så gäller det att spara namn och nummer. Man vet aldrig när man kommer till samma ställe igen, och då kan man spara mycket arbete på att ha ett bra register med uppgifter och kontakter.

Om resorna istället sker med flyg så är ett viktigt råd att ha all nödvändig information om alla resande innan man börjar boka biljetter. Det gäller till exempel att veta fullständiga namn, personnummer och passnummer på alla som ska resa, även eventuella personliga assistenter. Vissa flygbolag har rigorösa önskemål om information. Man bör kunna ange mått och vikt på rullstolar och andra hjälpmedel. Allergier och önskemål om speciell kost kan också bli aktuellt att upplysa om här.

När det gäller boende, så är det övertydlighet och dubbelkoll som är ledorden, kanske ännu mer om man reser utomlands. I vissa länder är tillgängligheten något man prioriterar, i andra inte

alls. Som tidigare nämnts är mycket direktkontakt med hotellpersonal eller andra ansvariga för boendet är nödvändig, till exempel vad gäller information om saker som trösklar, sänghöjd, dörrbredd, trappor, toaletter och duschar.

Genom att vara förutseende kan man på egen hand klara små hinder som uppstår. Julie i Spinn, som använder elrullstol, har till exempel alltid med sig en glidskiva som hon kan använda för att förflytta sig från stolen till något annat, som sängen. Hon har också alltid med sig en egen liten ramp, för mindre trappor och trösklar.

Det bästa hade egentligen varit om någon från Spinn kunde åka till varje spelplats och titta på scenen i förväg, men de resurserna finns inte. Det är sällan som kompaniet anländer och allt fungerar enligt planen, trots att scenmåtten stämmer och det har sett bra ut på ritningen. Därför är det viktigt att vara ute i god tid.

Nödvändigt att vara flexibel

Ofta spelar Spinn på scener som inte är anpassade efter professionella grupper, som vid små festivaler eller på små orter. Nästan alltid får man då göra någon form av anpassning, ibland till och med flytta scenen till en annan del av lokalen för att kablar, trösklar, dåliga golv eller trappor ställer till det och till exempel hindrar dansarna från att ta sig fram med rullstolarna.

Ljussättningen kräver stor flexibilitet eftersom utrustningen varierar, eller ibland till och med saknas delvis. Att som vanligt kunna programmera ljuset i förväg är ingen självklarhet.

Om det sedan dessutom visar sig att det till exempel saknas tillgängliga toaletter eller hiss till logerna, eller något annat som man inte hade räknat med, så måste en person ägna sig åt att hitta alternativa lösningar. Den extra personen finns egentligen inte, alla har fullt upp. Men hittills har det alltid löst sig bra i slutändan, med gemensamma krafter.

– Vi löser allt tillsammans. Man gnäller inte, alla hjälper alla, vi är snabba på att hitta lösningar. Detta är det mest kollektiva jag har varit med i, säger Johann Nordqvist, ljussättare.

Tips

Inför turnén

- Avsätt tid till planering. Det tar ofta längre tid än du tror.
- Försök att hitta och ta kontakt med personer som är lokalt förankrade. De kan ha kunskap om huruvida exempelvis lokaltrafiken är tillgänglig, vem som har en taxibuss som fungerar eller om hjälpmedelscentral finns på orten.
- Förbered gruppen på att allt kanske inte fungerar och att ni kommer att hitta lösningar tillsammans.

Boka sätt att resa

- Bestäm på vilket sätt var och en ska resa. Det är inte säkert att alla åker till platsen tillsammans. Otillgängligt tåg måste kanske ersättas med annat fordon.
- Samla in information. Utöver personuppgifter även mått och vikt på rullstolar och andra hjälpmedel.

Tågresor

- Kolla så att tåget har de hjälpmedel som kan behövas exempelvis, assistans mellan taxi och tåg, lift på tåget och tillgänglig toalett i anslutning till sittplatsen. Detta måste bokas i samband med biljettköp.
- Kolla så att det finns kost som alla tål.
- Se till att platsen på tåget svarar mot behov som kan finnas, som ytterplats, eller rullstolsplats.
- Boka anslutningsresa. Tänk på att allt ska få plats i det fordon som du beställer.

Flygresor

- Kolla om flyget tar de hjälpmedel som var och en behöver, exempelvis elrullstol. Ta också reda på om det finns

särskilda krav kring hantering av elrullstolens batteri. Hos de flesta flygbolag är hjälpmedel gratis att ta med sig men kolla detta. Ta också reda på om det finns någon begränsning på antal och vikt.

- Vid de flesta flygplatser kan lyfthjälper i och ur planet beställas liksom assistans mellan flygplan och annat transportmedel. Beställ även specialkost om det finns något sådant behov. Detta måste bokas i samband med biljettköp.
- Det finns flygbolag utomlands som har krav på läkarintyg.

Hyra av buss/bil

- Om ni hyr ett fordon så är det viktigt att se till att allt får plats. En minibuss med flyttbar inredning kan vara ett måste för att få in allt.
- Tänk på säkerheten. En rullstol måste kunna förankras på ett säkert sätt med spännremmar.

Boka boende

- Om arrangören bokar boendet är det viktigt att ni lämnar en kravspecifikation på vilka behov som finns.
- Dubbelkolla alltid och be gärna om foton.
- Undersök så att alla kan använda matsalen och att det där finns möjlighet att äta den kost var och en tål.
- Tillgänglighetsdatabasen, www.t-d.se, är en webbplats som beskriver vilken tillgänglighet som finns på inventerade besöksmål. Kanske finns hotellet där ni ska bo med i databasen?

På plats

- Sök lösningar tillsammans om ett problem uppstår. Kanske kan personal på en hjälpmedelscentral, en handikapporganisation eller liknande hjälpa till.

” En av de bästa stunderna med Spinn är när vi just ska uppträda och är i omklädningsrummet och gör oss i ordning. Där finns en känsla av gemenskap, som om: Okej, nu är vi redo! Vi säger inte så mycket men den tigha känslan finns där. Jag tycker om det. Så känner jag ingen annanstans. Det är vetskapen att vi alla hör ihop i det ögonblicket, att vi ska göra det här tillsammans. Och känslan på scenen är elektrisk.”

Julie Cleves, dansare

Konsten spelar huvudrollen

I samspelet mellan lekfulla dansare och experimenterande koreografi växer den fram – danskonsten, Spinns egen danskonst. Det finns mycket spännande att utforska, nya idéer som visar sig bära. Dansarnas erfarenheter smälter samman och bidrar till helheten, men på det här området är alla fortfarande nyfikna som barn, vilket skapar dynamik och lust.

Att man jobbar integrerat genomsyrar hela processen, på samma sätt som alla egenskaper hos dansarna påverkar deras jobb. Men det är inte i fokus för konsten.

– Målet är inte att skapa konst av funktionsnedsättningar. Det är att skapa nytänkande danskonst, säger Veera Suvalo Grimberg, konstnärlig ledare för Spinn.

I föreställningen *Obscuro* spelade hjul en huvudroll. Rullstolarna fick sällskap av hjulen på olika slags vagnar, som koreografen Favela Vera Ortiz lät hela ensemblen använda sig av i föreställningen. Men i ett annat verk, som Spinn gjorde för Almedalsveckan på Gotland, så fanns det inga rullstolar alls på scen. De hängde

När Julie Cleves dansar tar hon oftast bort ryggstödet på sin rullstol för att kunna röra sig friare.

istället i ett träd en bit bort, och alla dansare var på marken, deras kroppar i fokus.

Veera Suvalo Grimberg är medveten om att en del av de arrangerer som bokar Spinns föreställningar gör det för att ensemblen är förebilder, och för att visa publiken vilka möjligheter som finns. Och det är möjligt att den konstnärliga upplevelsen av Spinns dans går hand i hand med glädjen och styrkan det väcker att se annorlunda kroppar på scen.

Men för Veera, och för de andra i Spinn, är det viktigt att alla inblandade är medvetna om det är ett professionellt konstverk och att man inte någonstans drar ner på ambitionerna för att man arbetar integrerat. Detsamma gäller naturligtvis för gästkoreografer och andra som Spinn jobbar med.

– Det är viktigt att våra visioner sammanfaller med visionerna hos dem vi anlitar. Jag som ledare nosar omkring för att hitta de intressanta koreograferna och nätverken. Att koppla ihop Spinn med en koreograf är att se dem båda växa. Koreografer som bryr sig, som är aktiva, vågar – det tilltalar mig. Att man ska få en upplevelse när man ser Spinn är viktigt. Att uttrycket tränger sig in och inte lämnar en. Att man vill sprida sin upplevelse till andra, säger Veera Suvalo Grimberg.

Nyfikenhet, perspektiv och starka känslor

– viktigt att ta hand om publikens reaktioner

Spinns föreställningar väcker alltid reaktioner. Kanske är det första gången publiken ser annorlunda kroppar på scen. När ljuset tänds i salongen har de tankar och frågor som behöver få komma ut. Det är skönt att få svar. Det är skönt att höra andras reflektioner om det man har sett tillsammans. Nyfikenheten på dansarna är väckt och vill stillas. Vilka är de? När började de dansa?

Det är också viktigt för ensemblen att få höra hur publiken har uppfattat deras konst. Därför försöker Spinn alltid se till att det finns tid att möta publiken. Arrangörerna uppmanas att göra plats för ett publiksamtal eller en workshop i anslutning till föreställningen. Veera Suvalo Grimberg brukar också göra en presentation av föreställningen och Spinns bakgrund.

– Vi känner att det är viktigt att ge ett sammanhang. Vi vill ta hand om vår publik, inte stöta bort deras reaktioner utan lyssna och bemöta det som sägs. Det är alltid väldigt många frågor. Och vi vill diskutera vår konst och sprida den, det är en del av vårt uppdrag.

Det brukar alltid finnas en e-postlista att skriva upp sig på, så att de som vill kan få mer information om Spinn, kanske gå på fler föreställningar eller vara med på en workshop.

Workshops väcker känslor

Workshops är viktig del av Spinns verksamhet. Gruppen ger workshops där människor själva får prova på att dansa tillsammans med dansarna i ensemblen i olika sammanhang. Det kan vara på skolor, under festivaler eller i samband med föreställningar. Målgruppen är bred, från små barn till gamla människor, med och utan funktionsnedsättningar, dansare och icke-dansare. Man behöver inte ha några förkunskaper för att vara med – det blir en upplevelse för alla som är öppna för att testa. Atmosfären är öppen, det handlar

om att väcka lust till rörelse och förståelse för dansen som kommunikationssätt.

– Det är som när man lekte som barn. Fysiska lekar, till skillnad från det sociala spelet vi spelar i samhället, säger dansaren Aloun Marchal.

Dansarna kan också hämta inspiration från mötet med icke-dansare. Det är givande att dansa med olika människor i varierande åldrar. Det ger nya perspektiv på dans och kroppens rörelser, nya känslor väcks.

Aloun Marchal, dansare i Spinn.

– Det är speciellt att ha workshops med barn och unga. Vi ser deras energi, hur roligt de tycker det är med rörelse och vi kan ta efter deras sätt att röra sig. Jag njuter av mötet på golvet, det blir kreativt och konstnärligt för mig, säger dansaren Soledad Howe.

Dans och kroppskontakt kan också vara något känsligt, och i en workshop är det viktigt att vara lyhörd.

– Vi vill skapa en säker miljö där människor kan utforska rörelse, där de känner sig bekväma. Människor som inte har haft kroppskontakt med någon förutom assistenter och läkare på länge kan bli överväldigade av att vi tar i dem, eller kanske till och med ger massage. Det måste man känna av, säger Julie Cleves.

Ibland uppstår starka ögonblick under en workshop. Dansen väcker något hos en deltagare.

– Ibland kan man se i någons ögon att de får en ny syn på sig själva och på livet, det är så rörande. Då kan jag se mig själv för tre år sedan, säger dansaren Emilia Wärff.

” Det är magiskt att mötas via dansen. ”

Emilia Wärff, dansare

” Det finns inga dumma frågor. Hellre att folk frågar och får bra svar, än att de inte frågar alls. ”

Malin Rönnerman, dansare

” Det är trevligt när människor berättar hur de har tolkat föreställningen och att få höra att de har blivit berörda. ”

Julie Cleves, dansare

Liften, ett hjälpmedel i vardagen, får en ny roll på scenen. Soledad Howe, Julie Cleves och Malin Rönnerman i föreställningen *Obscuro*.

Kultur i Väst har uppdraget att stärka och utveckla kulturens och konstarternas roll i Västra Götaland. Detta gör vi tillsammans med 49 kommuner, föreningar, organisationer, nätverk, näringsliv, kulturutövare, bibliotek, skolor, arrangörer och regionens invånare.

Kultur berikar livet.

Kultur i Väst
405 44 Göteborg
besök Rosenlundsgatan 4
växel 031 333 51 01
www.kulturivast.se

